1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: "SVOBODA", 81-83 GRAND ST. JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 139. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 25-го ЛИПНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JULY 25, 1963 No. 139. VOL. LXX.

ПРЕЗИДЕНТ ВИМАГАЄ СКАСУВАННЯ СИСТЕМИ ІМІҐРАЦІЙНИХ КВОТ

У ЗВЕРНЕННІ ДО КОНҐРЕСУ ПРОПОНУЄ, ЩОБ ДОПУСКАТИ ДО ЗДА ЧУЖОЗЕМЦІВ БЕЗ ОГЛЯДУ НА КРАЇНУ ЇХНЬОГО ПОХОДЖЕННЯ

Вашинґтон. — Президент Кеннеді звернувся до Конґресу з пропозицією перевести протягом найближчих п'яти років скасування обов'язуючої досі системи іміґраційних квот. Ці квоти, що їх застосовувано в допусканні нових іміґрантів до ЗДА починаючи від 1924, мали б бути редуковані по 20 відсотків кожного року протягом п'яти років аж до їх повного скасування. Таким чином була б скасована перестаріла, базована ще на переписах населення 1920 року система, яка дуже часто в несправедливий спосіб обмежувала іміґрацію з південних країн Европи і з Азії. Найбільш упослідженою з того погляду країною була Італія. В урядових колах оцінюють, що теперішня щорічна іміґраційна квота з Італії, яка становить пересічно 5 500 осіб, збільшиться до 16 000 осіб в кожному із п'яти наступних років. Переданий на розгляд Конґресу новий урядовий законопроєкт передбачає евентуальну річну іміґрацію з усіх позаамериканських країн світу в кількості 165-000 осіб. Вони мали б одержувати дозвіл на іміґрацію до ЗДА і поселення в цій країні без огляду на країну їхнього походження. Разом з тим Президент запропонував Конґресові, щоб скасувати дотеперішні расові обмеження у відношенні до осіб азійського походження. Вирішальним критерієм в допусканні нових іміґрантів до ЗДА, мали б бути їх професійні здібности і вишкіл, які уможливлювали б їм знаходити чимскорше відповідну працю у ЗДА. Зокрема новий закон дозволяв би — поза річною квотою — і без кількісного обмеження на в'їзд до ЗДА батьків американських громадян і резидентів Західньої Гемісфери, які після 1952 року здобули свою незалежність, значить — Ямайки, Трінідаду і Тобаґо. В політичних колах Вашинґтону вважають, що Конґрес буде поділений у своєму ставленні до нового Президентового законопроєкту, бо багато включених в нього постанов і вимог є контроверсійні і тому немає великих надій на те, щоб цей законопроєкт був схвалений ще цього року. Президент Кеннеді, що, як відомо, є автором публікованої 1958 року книжки п. н. „Нація іміґрантів" і який сам є нащадком іміґрантів ірляндського походження стверджує в своєму супровідному зверненні до Конґресу в справі нового законопроєкту, що під сучасну пору є пекуча потреба для уведення нового іміґраційного закону, який служив би національним інтересам і відбивав би в усіх своїх постановах принципи рівности і людської гідности, що їх американська нація бажає застосовувати й обороняти. Опрацьований урядом законопроєкт президент Кеннеді переслав на руки спікера Палати Репрезентантів Джана В. МекКормека і віце-президента Джансона.

Расові заворушення в Кембрідж, Мд., закінчилися договором між містом і неграми

Вашинґтон. — Довготривалі і бурхливі расові демонстрації і заворушення закінчилися у вівторок 23-го липня ц. р., підписанням договору між репрезентантами міста і провідниками негритянського населення, який запевнює неграм поступові здійснювання расової інтеґрації в громадському і публічному житті цього міста. Досягнено порозуміння щодо цього договору по 72 годинах федеральної інтервенції, веденої з ініціятиви і під проводом генерального прокуратора Роберта Ф. Кеннеді. Провідники негритянського населення цього міста зобов'язалися припинити антисеґреґаційні демонстрації неґайно „на необмежений час". Відбулося підписання цього договору у бюрі генерального прокуратора ЗДА у Вашинґтоні. Водночас із цим повідомляють із Чарльзтону в Південній Каролайні, що 62 місцевих купців погодилися перевести інтеґрацію в їхніх крамницях, щоб таким чином вплинути на припинення расових демонстрацій також і в цьому місті.

Колишній службовик Американської Крайової Аґенції Безпеки втік до СССР

Москва. — Московське радіо й газети подали повідомлення, що колишній службовик високозасекреченої Американської Крайової Аґенції Безпеки втік до Совєтського Союзу, нібито „розчарований" і „обурений" американською шпигунською активністю на Середньому Сході. Представники Департаменту Оборони у Вашинґтоні заявили у зв'язку із цим повідомленням, що в даній справі йде про службовця названої аґенції Віктора Норріса Гамілтона, який був звільнений із служби чотири роки тому з психіятричних причин, будучи у той час „на краю духового заломання". Повідомляючи про втечу до СССР, московські „Ізвєстія" надрукували його відкритий лист, в якому 44-літній Гамілтон розкриває себе, як „американця арабського походження" з оригінальним прізвищем Гіндалі і виявляє, що він був ґрадуантом Американського університету в Бейруті у Ливані і що він одружений з американкою. В дальших своїх ревеляціях Гамілтон говорить, що він був примушений зрезиґнувати з праці у Крайовій Аґенції Безпеки і не міг потім знайти ніякого зайняття, бо не дозволяло на це Еф-Бі-Ай. Не маючи змоги одержати праці, він переїхав в якусь ближче невизначену країну Европи і звідти переїхав до СССР і попросив там право політичного азилю. В департаменті оборони заявляють, що Гамілтон не знав — всупереч його твердженням — ніяких секретних американських кодів і мав тільки доступ до менше важливих інформацій.

В АМЕРИЦІ

● **У Федеральному суді у Бруклині**, Ню Йорк, розпочалась розправа проти двоїх шпигунів в користь Совєтів, які назвали себе Робертом Балчом і Анною Ґарбер; хоч доказано, що це фальшиві призвища, проте вони не виявили своєї дійсної тотожности. Їх арештовано 2 липня у Вашинґтоні у зв'язку з шпигунською аферою Івана Єгорова з секретаріяту Об'єднаних Націй і його дружини Александри. Суддя признав обороні право представити до 20 серпня ц.р. застереження проти акту оскарження та визначив розправу на 30 вересня.

● **Американський амбасадор** в Об'єднаних Націях Адлей Стівенсон прийняв делеґацію муринів, які демонстрували перед будинком американської делеґації в ОН у Ню Йорку проти нібито байдужности Америки до біло-расової політики в Південно-Африканському Союзі та до колоніяльної політики Португалії в Анґолі в Африці. Між тими делеґатами був муринський журналіст Вільям Ворті, який двічі не послухав Державного Департаменту та на власну руку поїхав до комуністичного Китаю і на Кубу. Його засудили потім на рік в'язниці за нелеґальний в'їзд до Америки без пашпорту.

СССР використовує дебати в Раді Безпеки ОН для атак проти ЗДА

Об'єднані Нації. — Представник Совєтського Союзу в Об'єднаних Націях, Микола Федоренко, забравши в мин. вівторок 23-го ц. м. слово на Раді Безпеки, що дебатує над скаргою 32-х африканських держав проти Південно-африканського Союзу і Португалії, різко накинувся на Америку й інші країни з НАТО, які нібито підтримують Португалію в її колоніяльній політиці. Зокрема він атакував Спільний Господарський Ринок, який нібито не допускає до вільної торгівлі африканські країни, та Західню Німеччину й Еспанію за її військові достави для Португалії. Федоренко домагався, щоб проголосити економічний і політичний бойкот Португалії, припинити не тільки достави зброї для Португалії, але взагалі ввесь торговельний обмін з нею та не допускати до своїх портів португальських кораблів. Все ж, Федоренко виголосив тільки таку пропаґандивну промову, а не зголосив ніякої конкретної резолюції, здаючи собі справу, що вона не знайшла б 7-ох потрібних голосів „за" в 11-членній Раді Безпеки. Над складенням відповідної резолюції, що дістала б таку вимагану більшість голосів, нараджується комісія африканських країн. Найрадикальніше становище зайняв у листі до Ради Безпеки ґанський президент Кваме Нкрумах. ЗДА заявили, що підтримають резолюцію, яка заборонятиме Португалії користуватися зброєю, що її постачають їй її союзники для воювання проти тубільців в африканських колоніях.

● **У Південному В'єтнамі** схоплено в битві з комуністичними партизанами в минулу суботу вперше автомати совєтського виробу з 1944 року. До цього часу комуністичні партизани користувалися тільки старою зброєю ще з часу індо-китайської війни. Знайдена тепер новітня совєтська зброя дісталась до комуністичних партизанів або безпосередньо з СССР, або почерез комуністичних китайців.

Проф. Я. Б. Рудницький найменований членом Королівської Комісії Двомовности в Канаді

Оттава. (Р. Л. Хом'як). — В понеділок 22-го липня ц. р. прем'єр Пірсон повідомив про створення окремої 10-членної федеральної Королівської Комісії для справ двомовности і двокультурности Канади, в склад якої увійшов і відомий український науковець і автор, голова департаменту слов'янських студій у Манітобському університеті проф. д-р Ярослав Б. Рудницький. Співкерівниками Комісії є англієць і француз, а її членом, крім українця проф. Рудницького, є ще поляк Павло Вишинскі, професор університету з Оттави. Створення Комісії було виконанням одної з передвиборчих обіцянок ліберального уряду. Завдання Комісії будуть студії мовного і культурного стану і відношення в Канаді та відповідні рекомендації для розвитку конфедерації на базі рівного партнерства між двома основними, англійською і французькою расами, з узглядненням вкладу інших етнічних груп в розвиток Канади.

Тиждень Поневолених Націй відзначено також у Каліфорнії

Лос Анджелес. (І. Ов.) — Як у багатьох інших містах і стейтах, так і в Каліфорнії поодинокі громади відзначили Тиждень Поневолених Націй відповідними імпрезами і церемоніями. Відзначення цього Тижня в Лос Анджелесі відбулося в неділю, 21-го липня, в залі Українського Народного Дому та в присутності понад 600 представників від вірменів, естонців, мадярів, латвійців, латишів, румунів і українців. Були також американські представники та преса. Між присутніми були священики, між ними й два українські душпастирі — від католицької парафії о. М. Колтуцький та від одної з православних о. П. Маєвський. Головну промову виголосив д-р Гео Крамер і її темою були поневолені московським комунізмом народи і їх боротьба за волю. З коротким словом виступав відомий автор синдикованої колюмни в пресі Тод. У мистецькій програмі виступали співаки і співачки багатьох національностей. Нйбільше одушевлення викликували виступи українського хору „Кобзар" під диригентурою п. Вол. Божика та виступи 16-літнього мадярського піяніста і 8-літнього скрипаля. Під час імпрези її організатори поширювали дуже добре зредаґовані летючки і журнали з матеріялами про поневолені нації та їх боротьбу за волю.

Тиждень Поневолених Націй в Питсбурґу буде відзначений в неділю 28-го липня

Питсбурґ. — Величаве відзначення Тижня Поневолених Націй у Питсбурґській метрополії, заповіджене на минулу неділю, 14-го липня, не могло відбутися з уваги на зливний дощ у тому дні. Перенесено це відзначення на неділю 28-го липня із запланованою раніше програмою, в якій окрема увага буде віддана справі переслідування комуно - московським окупаційним режимом у поневолених ним країнах релігії і Церкви та церковних владик. Цю частину програми характеризує ця фотознімка, на якій бачимо керівників і учасників запланованої маніфестації з портретами владик-мучеників. На фото стоять (зліва): директор Української Радіопрограми в Питсбурґу та один із організаторів і керівників маніфестації інж. Михайло Комічак з портретом митрополита Василя Липківського; Павло Казімер з портретом литовського єпископа Матуліонуса; єпископ римо-католицької Питсбруґської дієцезії Джан Райт з портретом митрополита-ісповідника Йосифа Сліпого, та голова Питсбурґського Комітету Поневолених Націй комішенер МекҐрейді з портретом кардинала Міндсенті.

Комуністичний Китай проти заборони дальших атомових детонацій

Гонґ Конґ. — Комуністичний Китай одверто виступив проти теперішніх переговорів ЗДА, Британії і СССР у Москві в справі заборони дальших ядрових експериментів. Китайські комуністи виразно заявляють, що вони не будуть повинуватись такому договорові та що вони не припинять своїх старань — осягнути власну атомову зброю. Китайський уряд проголосив заяву через радіо, в якій оскаржив ЗДА, що це вони стараються використати сучасний совєтсько - китайський спір для „здійснення леліяної американської мрії — перешкодження Китаєві, щоб він став потугою, яка могла б опертись атомовому шантажеві". Цей комуно-китайський комунікат закидає Америці, що вона старається за припинення ядрових детонацій не з гуманітарних причин, а задля „поширення американського атомового збросння, завдяки якому Америка хоче встановити імперіялістичний порядок світу". Московську конференцію в справі припинення ядрових експериментів Пейпінґ використовує для дальшої кампанії проти СССР, як нібито зрадника ідеалів Маркса - Леніна.

У Західній Німеччині засуджено трьох шпигунів на службі СССР

Бонн. — У Федеральному суді в Карльсруге закінчилась у вівторок 23 ц. м. судова розправа трьох німців, членів західньо - німецької центральної розвідчої аґенції, які від 1953 року були одночасно совєтськими шпигунами. Цими німецькими зрадниками-шпигунами були 55-річний Ганс Фельфе, 61-річний Ганс Клеменс і 60-річний Ервін Тібель. Всі вони належали колись до нацистської розвідчої служби і після того перейшло до розвідчої аґенції, на чолі якої став кол. нацистський генерал Райнгард Гелен. Ганс Фельфе дістав у засуді 14 років важких робіт, Ганс Клеменс 10 років, а Ервін Тібель, який був їх кур'єром, три роки. Крім того сконфісковано їх масток, рівновартний 80.000 дол., що їх дістали від большевиків за шпигунську роботу. Найвища кара в Західній Німеччині за злочини державної зради і шпигунства є 15 років в'язниці. Фельфе і Клеменс призналась, що вони видали большевикам коло 15.000 документів, зрадили їм 95 західньо - німецьких аґентів, що працювали проти СССР і впродовж 10-ти років постачали большевикам усі тижневі звідомлення, що їх робила німецька центральна розвідча аґенція у підсумках своєї праці. Суддя ствердив, що вони зробили величезну шкоду справі безпеки Західньої Німеччини та всієї Західньої Европи. Вся організація Гелена має бути радикально зреорганізована.

Мадяри вірять, що СССР відкличе свої війська та що Румунія зверне Семигород

Будапешт. — Мадярщина залита тепер політичними плітками, в які всі вірять: що Совєтський Союз в найближчому часі відкличе з Мадярщини всі свої війська, що уряд Яноша Кадара скасує дротяні застави й поліційні стежні вежі на кордоні в сторону Австрії та що Румунія зверне Мадярщині Семигород. Комуно-мадярський уряд офіційно заперечив тим поголоскам, проте люди, які не вірять комуністичним комунікатам ані інформаціям, так само, як не вірять їх в усіх комуністичних країнах, вбачає в тому запереченню якраз потвердження згаданих поголосок. Недавні відвідини Яноша Кадара в Москві пояснюють саме приготуваннями до від'їзду совєтських військ, які бережуть тривкости комуністичного режиму на Мадярщині.

В Записках НТШ вийшла праця д-ра Теодора Мацькова про Івана Мазепу в світлі німецьких джерел XVIII ст.

Мюнхен. — В Записках Наукового Товариства ім. Шевченка, як їх 184-ий том, і в серії Праць Історично-філософічної Секції й у мюнхенському видавництві „Україна" вийшла нова праця про Мазепу українського історика, тепер професора - асистента Акронського університету у ЗДА д-ра Теодора Мацькова. Ця праця п. н. „Мазепа в світлі сучасних йому німецьких джерел" стосується дуже важливого в українській історії періоду — боротьби Гетьмана Івана Мазепи за звільнення з-під московського поневолення, і в її основу лягла дисертація автора п. н. „Українське козацтво в світлі німецької літератури першої половини XVII сторіччя", подана ним на здобуття титулу доктора на філософічному факультеті Університету Йогана Вольфґанґа Гете у Франкфурті над Майном в 1950 р. На підставі джерельних і новопознаходжених вже останнім часом матеріялів в архівах і бібліотеках Австрії, Швеції і ЗДА автор дає перегляд німецьких джерел до історії України й мазепинського руху — повідомлень тогочасних часописів і журналів, мемуарів та інших матеріялів. Доповнена ця важлива праця англійським резюме і передруком важливіших матеріялів, між ними й листа Мазепи до цісаря Йосифа І. і звідомлення тогочасних австрійських і німецьких дипломатів. Повідомлення про нову працю д-ра Т. Мацькова появилися в деяких американських газетах, між ними в „Акрон Бікон Джорнел" з 25 травня ц. р. Крім цієї праці д-р Теодор Мацьків опублікував мин. року у відомому німецько-австрійському науковому журналі „Архів фюр Культурґешіхте", том 44, № 3, стор. 560 - 566 свою розвідку п. н. „Княжий титул Мазепи в світлі його листа до цісаря Йосифа І".

Об'єднані українські танцюристи з Ню Йорку виступатимуть цього тижня на „Союзівці"

Союзівка, Керґонксон, Н. Й. — Атракцією кінця цього тижня на цій Оселі Українського Народного Союзу, яка під сучасну пору переповнена гістьми з усіх сторін ЗДА і Канади, буде запланований в рамцях щотижневих мистецько - розваґових вечорів „Союзівка" виступ танцювального ансамблю „Об'єднані Українські Танцюристи з Ню Йорку", що їх мистецьким керівником є п. Вадим Сулима. В програмі їхнього виступу будуть виведені вісім групових танків і два сольові. Акомпаніюватиме п. Т. Шеньо. На неділю 28 липня, сподіваються тут численних гостей і відвідувачів, бо на цей день припадає празник патрона української католицької каплиці на Союзівці, святого Володимира, під час якого будуть відправлені урочисті Богослуження. Крім того в обидва ці дні, в суботу і в неділю, відбудуться на Союзівці тенісові і плавацькі змагання, влаштовувані заходами Карпатського Лещетарського Клюбу за першенства Союзу Українсько-Американських Спортових Товариств Сходу ЗДА.

ДІН РАСК ПОЛЕТИТЬ ДО МОСКВИ ДЛЯ РОЗМОВ ПРО ПАКТ НЕАҐРЕСІЇ

Москва. — У вівторок 23-го цього місяця продовжувались наради між ЗДА, Британією і СССР у справі договору про заборону ядрових детонацій та про дальші можливості відпруження східньо - західньої атмосфери. За твердженням західніх обсерваторів у Москві американському й британському дипломатам вдалося переконати большевиків, щоб вони безпосередньо не в'язали атомового договору з політичними проблемами, такими, як пакт неаґресії між державами Північно - Атлантійського пакту (НАТО) і комуністичного бльоку під кермою СССР, зорганізованого у так званому Варшавському пакті. Зате західні дипломати буцімто обіцяли, що у випадку парафування, себто підписання ініціялами, атомового договору, негайно почнуться переговори про інші справи, як згаданий пак неаґресії та проблема Німеччини. На четвер 25-го ц. м. заповіджено приїзд до Вашинґтону американського делеґата на московській конференції, Аверелла Гарримана. Він має звітувати не тільки про атомову конференцію, але й саме про хід розмов у справі пакту неаґресії між Сходом і Заходом. Ці його підсумки політичних розмов у Москві стали б базою для неґайної консультації з усіма іншими членами НАТО, заінтересованими в цій справі. Вирішним є становище Західньої Німеччини, яка рішуче противиться всякій угоді з Совєтами, яка посередньо чи безпосередньо затверджувала б поділ Німеччини та визнавала Східню Німеччину, як окрему державу. Американські й британські дипломати шукають такої формули, яка задовольнила б обидві сторони — Совєтський Союз і Західню Німеччину та була б підміною формального східньо-західнього пакту неаґресії. Для переговорів у цій справі виїхав би до Москви державний секретар Дін Раск, чи пак Аверел Гарриман вернувся б до Москви в товаристві державного секретаря Раска та делеґації сенаторів. Дін Раск парафував би атомовий договір від імени ЗДА. Однак урочисте підписання того договору буде можливе — твердять коментатори — щойно після того, як виготовлений і парафований текст договору буде пред'явлений спершу 17-членній конференції роззброєння у Женеві. Вона має відновитися — після довшої перерви — 30-го липня ц. р. Але за іншими газетними твердженнями — не є виключене, що атомовий договір парафують від ЗДА, Британії й СССР Аверелл Гарриман, лорд Гейлсгем і Громико, а Дін Раск та британський міністер закордонних справ лорд Гюм підпишуть його у Москві. А втім, не замовкли поголоски про конференцію „на вершинах" у зв'язку з цими західньо-східніми розмовами. В цій справі запитувано в британській палаті громад прем'єра Геролда Мекміллена. Він не заперечив, але й не потвердив, що у вересні на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй у Ню Йорку стрінулись би президент Кеннеді, Хрущов і він, Мекміллен.

Тим часом уперше виявлено деякі подробиці атомового договору. Головні його постанови такі: забороняється переводити ядрові детонації в повітрі, в сферичному обширі, на землі та на широких водах; договірні сторони зобов'язуються не сприяти ядровим експериментам інших держав та не брати в них участи; визначується докладно можливості підземних детонацій для мирних цілей; визначується спосіб, як договірні члени можуть виповісти цей договір, коли будь - котра договірна сторона порушить договір, або будь-котра держава, що того договору не підписала, переводитиме такі ядрові експерименти, які будуть загрозою для безпеки договірних сторін.

У спільному совєтсько - мадярському комунікаті у зв'язку з від'їздом з Москви мадярської делеґації під проводом прем'єра Яноша Кадара сказано, м. і., що Совєтський Союз „глибоко переконаний, що підписання договору про заборону ядрових експериментів, сполучене з одночасним підписанням пакту неаґресії між країнами НАТО і членськими державами Варшавського пакту створило б міжнародню атмосферу, прихильнішу для розв'язання великих проблем нашого часу". Цей останній совєтський комунікат, проголошений в минулий вівторок, з одного боку потверджує, що Москві залежить на отакій новій „передишці", з другого боку каже не виключати, що в останній хвилині Москва може зірвати справу.

У Римі помер двократний кандидат на Папу

Рим. — В понеділок 22-го липня помер у Римі у віці 79 років кардинал Валеріо Валері, голова Конґреґації Визнань у Ватикані, якого призвище називано двократно як кандидата на Папу: після смерти Пія XI і після смерти Івана XXIII. Кардинал Валері мав ті три прикмети, що ними відзначаються всі поважні кандидати на Папу: докладне знання внутрішньої адміністрації Ватикану, великий досвід ватиканського дипломата та знання сімох мов (італійської, французької, німецької англійської, еспанської, португальської і грецької). З-посеред його дипломатичних місій найважчою була у Франції під час останньої світової війни. Будучи папським нунцієм при уряді маршала Петена у Віші за німецької окупації Франції, архиєпископ Валері старався рятувати тамошніх жидів. Після повороту до Франції генерала де Ґоля — де Ґоль старався у Ватикані за відкликання нунція Валері і з цього приводу грозив Франції конфлікт з Ватиканом. Цей конфлікт скінчився тим, що де Ґоль надав арх. Валері Великий Хрест Почесної Леґії, а Ватикан прислав до Франції нового нунція, монс. Ронкаллі, будучого Папу.

У СВІТІ

● **В Англії** знову всі переживають брудну сензацію, що її спричинив недавній військовий міністер Джон Профумо своєю „приязню" з Кристиною Кілер, яка одночасно „приятелювала" з совєтським летунським аташе капітаном Івановим. У Лондоні судять тепер д-ра Стефана Варда, модного лондонського лікаря і аматора-портретиста, який займався знайомленням членів англійської аристократії з дівчатами легких обичаїв і — як доказує прокуратура — тягнув з цього матеріяльні зиски. Всі ці бруди виходять тепер знову на яву на судовій розправі, на якій є приявними коло 100 журналістів.

● **До Краснодару на Кавказі** прибув американський секретар рільництва Орвіл Фріман, який зацікавлений в тамошній — кукурудзі. Очевидно, Фріман побачить тільки те, що його покажуть большевики.

● **Хрущов** „з вдячністю" прийняв запросини приїхати до „братньої" Мадярщини, але ще не рішився, коли він туди поїде. Мадярська делеґація, яка відвідувала Москву, від'їхала вже до Будапешту, а залишився в Москві ще на тиждень тільки прем'єр Янош Кадар, щоб взяти участь в конференції т. зв. Комекону — економічної організації всіх комуністичних країн.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Чеки і mony orders вис тавляти на: "Svoboda"

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Тимчасова розв'язка

Коли переговори між спілками залізничних робітників та компаніями, що тривали близько чотирьох років, і прерізні пропозиції урядових чинників не привели до позитивного висліду, наблизилось мариво страйку 200 000 залізничників, заповідженого на 29-го цього місяця. Рахуючись з можливістю невдачі переговорів в оцій останній стадії конфлікту, Президент заздалегідь приготовив звернення до Конґресу, що його зголосив в минулий понеділок 22-го липня, отож рівно за тиждень перед заповідженим страйком. Найбільшу частину цього широкого звернення займає драматична пересторога, що залізничний страйк спричинить „економічний хаос і розлад". Президент докладно вказує на елементи того „хаосу та розладу" і приходить до висновку, що „кошти генерального страйку, які мусіли б бути оплачені за рахунок крайових потреб, просто невиносні". Звернення подає історію того затяжного конфлікту між залізничниками та їх працедавцями і вираховує у п'ятьох пунктах можливості розв'язки, що їх Уряд не захотів прийняти. Як головну причину лиха подається автоматизацію, яка — за твердженням залізничих компаній — зробила зайвими кругло 40 000 робітних місць. Проте, Президент не таврує автоматизації, а — навпаки — прославляє її, як доказ поступу техніки, що вможливлює удосконалення прерізних ділянок промислу та публічного життя, і рекомендує тільки „виповнити прогалину між автоматизацією і робітною силою".

Однак, цього гарного заклику замало, щоб розв'язати проблему. І президентське звернення таки не розв'язує її. Виминаючи ясну розв'язку, Президент поручає Конґресові передати справу Міжстейтовій Торговельній Комісії, яка в свою чергу мала б виготовити розв'язку впродовж найближчих двох років. У тому часі ані залізниці не мали б права ввести в життя намічений новий правильник, за яким вони плянують звільнити коло 40 000 робітників, ані залізничники не мали б права страйкувати. В цій справі мусить негайно провести переслухання конґресова Торговельна Комісія.

Таким чином Президент хоче „заморозити" ситуацію на два роки, в надії, що за той час знайдеться розв'язка шляхом двосторонніх переговорів між залізничниками і компаніями. Але передача справи Міжстейтовій Торговельній Комісії не задовольнила ані залізничників, ані залізничих компаній. Президент слушно рахує, що залізничники не мають потреби виходити на страйк 29-го липня, коли їм ґарантується непорушність варстатів праці на дальших два роки. Але залізничні спілки борються за принцип тривкости праці, ґарантованої колективним двостороннім договором. Тому перша реакція залізничників на звернення Президента дуже нековисна. Ще гірша реакція залізничих компаній, які стали перед перспективою оплачувати далі 40 000 робітників, що насправді не виконують ніякої праці, бо її перейняли машини. Президент заповідає теж негайне покликання до життя окремої Комісії для справ автоматизації, але ледве чи така Комісія зможе придумати спосіб на затруднення залізничників, що їх працю спростили і зліквідували технічні машини.

Традиційно дуже обережний і консервативний „Н. И. Таймс" зустрів це звернення Президента гострою критичною статтею, в якій закидає президентові Кеннеді брак відваги, втечу від відповідальности та вирішування цієї соціяльно - економічної проблеми по лінії партійно - виборчих інтересів. Тому ця справа залишається надалі актуальною проблемою — політики й економіки.

Шпигунська лихоманка

Громадська опінія в усьому світі перебуває останнім часом під враженням ревеляцій про розкриття щораз нових шпигунських афер і про щораз нові випадки втечі співробітників розвідчих аґенцій на ворожу сторону.

Розв'язався мішок із шпигунськими аферами й шпигунами - перекинчиками особливо після травневого шпигунського процесу в Москві, на якому суджено совєтського полковника, начальника міжнародного відділу в Управлінні закордонними зв'язками Державного комітету для координації науково - дослідних робіт при Раді Міністрів СССР, Олега Пеньковського, за шпигунську діяльність в користь Великої Британії і ЗДА. Як показали деякі моменти з процесу і пізніші події, Пеньковський не пішов сам, з доброї волі, на послуги англійської чи американської розвідок, але вислала його сама ж таки московська централя міжнародного шпигунства. Одержавши доручення здобувати потрібний для большевиків секретний матеріял, Пеньковський почав дуже скоро працювати в протилежному напрямі — передавати британцям інформації про совєтську шпигунську сітку закордоном. Із справою Пеньковського пов'язують також голосні тепер на Заході шпигунські афери із різними подвійними аґентами і шпигунами - перекинчиками. Між цими аферами одна з найбільш сенсаційних — трьох співробітників західньонімецької Федеральної Розвідчої Аґенції — Гайнца Фельфе, Ганса Клеменса й Ервіна Трібеля, — які, працюючи нібито проти Совєтів, передали їм — 15 000 секретних документів. 20 кружків стяжок із зарекордованими інформаціями та сотки прізвищ і даних про західньонімецьких аґентів, перекинутих для праці на комуністичний бік. Крім цієї афери увагу світової опінії привернула справа аташе шведських амбасад, в тому числі і в ЗДА, полковника Стіґа Веннерстрома і виявлення у Великій Британії ще одного совєтського шпигуна Гаролда А. Р. Філбі, причетного до афери Бирджеса і Мекліна з 1950-го року.

Але найбільш сенсаційною серед усіх цих афер є не розкрита ще цілком публічно офіційними чинниками справа із втечею на Захід високопоставленого співробітника совєтської розвідчої служби, що його називають „Дольніциним", „Клімовим" та іншими прізвищами. Його зв'язують також із справою Пеньковського, і на його рахунок записують розконспірування згаданих вище афер Веннерстрома, Філбі та інших. Зазнавши важкого удару внаслідок розкриття цих шпигунських афер і безсумнівного розконспірування десятків совєтських аґентів на Заході, Москва вирішила рятувати свій неперевершений в шпигунському. ремеслі „престиж", розтрублюючи в понеділок 22-го липня із московських „Ізвєстій" сенсаційне повідомлення про нового американського втікача, співробітника особливо засекреченої Американської Крайової Аґенції Безпеки Віктора Норріса Гамілтона. Проте, ця нова совєтська ракета, що нею Москва хотіла відвернути увагу світу від своїх поразок в шпигунському ділі, спалилася, бо виявилося, що Гамілтон, названий „Ізвєстіями" як дуже законспірований співробітник Американської Аґенції Безпеки, був лише третьорядною фігурою в цій аґенції.

Розкриті з допомогою совєтських перекинчиків афери із шпигунами та подвійними аґентами на Заході знову пригадають, що пр ивсіх заявах про „співіснування", „відпруження" і подібне, у світі продовжується взаємне недовір'я і активність, що завжди характеризувала підготову до війни, а не мир.

ГРАНИЦІ КОЕКЗИСТЕНЦІЇ

Париж. — Промови політиків і не-політиків, газетні статті, книжки, інформації в радіо й телевізії — все це неминуче заторкує проблему „мирного співжиття" між світом комуністичним і не-комуністичним. І хоч Франція має свої внутрішні клопоти — спонтанні страйки робітників і службовців та розрухи селян, невдоволених низькими цінами на продукти їхньої праці, — все ж очі мільйонів обертаються на схід, до Москви, де засідають делегати ЗДА, Великобританії та СССР — трьох атомових держав. Завдання тих нарад — припинити випробування атомової зброї і довести до розмежування інтересів між Російською совєтською імперією та вільним світом.

Щодо конференції трьох атомових держав у Москві громадська думка Франції поділена надвоє: урядова Франція на чолі з президентом де Голем ігнорує ту конференцію, бо французький уряд уважає, що Франція вже досить розвинула свою атомову зброю і присутність її делеґації на конференціях в справі обмеження атомових спроб необхідна.

Досі три атомові великодержави відкидали домагання французького уряду, щоб Франція була прийнята до „атомового клюбу". Але що буде, коли Москва, Вашингтон і Лондон порозуміються між собою і припинять вибухи термоядерних бомб? Французький уряд тоді може заявити, що постанови трьох „атомових" великодержав Франції не зобов'язують, бо на їх нарадах у цій справі Франція не була представлена, а тому французький уряд має вільну руку й надалі вести свою незалежну „атомову політику".

Ця позиція французького уряду, якщо дійде до згоди між ЗДА, Англією й СССР у справі атомової зброї, може спричинити немало турбот у світі. Продовжуючи експериментальні вибухи атомових бомб, Франція може зірвати угоду між Вашингтоном, Лондоном і Москвою. Адже ж у Москві скажуть, що ЗДА і Великобританія погодилися припинити спроби з атомовими бомбами, але мають таємний договір з Францією, щоб вона й далі провадила ті експерименти. (До речі, таке обвинувачення супроти урядів ЗДА та Великобританії висловлено в „Історії Комуністичної Партії СССР", видання 1962-го р.).

В цих обставинах уряд де Голя може вчинити натиск на союзні держави — ЗДА і Великобританію — щоб примусити їх поділитися з Францією своїми атомовими таємницями. Тоді Франція могла б одним махом стати атомовою великодержавою і вступити як рівноправний член до „атомового клюбу". Чи це станеться, — покаже недалека майбутність. У всякому разі, ніхто не зможе примусити французький уряд припинити атомові експерименти, і ця позиція Франції буде стояти на перешкоді договорам англо-саксонських країн з Москвою.

Щодо цієї тактики теперішнього уряду Франції велика частина французького суспільства настроєна дуже критично. Насамперед критикують величезні витрати на дорогі атомові експерименти, які вичерпують державну касу, але не дають надії наздогнати Америку: атомова зброя Франції не сягає навіть одного відсотка термоядерної сили ЗДА. Отже, черепаха ніколи не дожене Ахілла...

З другого боку, — кажуть критики політики де Голя, — головна проблема не у „великодержавності" Франції (через атомові бомби), а в тому, щоб відвернути небезпеку атомової катастрофи, що загрожує цьому світові, Франція, навіть при найліпшій атомовій зброї, не зможе себе оборонити від знищення, коли б вибухла світова війна. Тому краще подбати, щоб примара загальної війни зникла, а цього можна досягнути тільки порозумінням між атомовими великодержавами. Інакше, коли б Франція своєю „атомовою амбіцією" унеможливила мирну коекзистенцію в світі, то це викликало б проти неї велику неприхильність між її союзниками і ворожнечу в невтральних державах.

Аргументу де Голя, мовляв, Франція мусить мати власну незалежну атомову зброю, бо „англосакси" можуть порозумітися з Москвою „коштом Европи", французи не беруть поважно. Кожний розуміє, що опанування Москвою Західньої Европи рішучо пересунуло б перевагу на бік Москви в цілому світі, і на таку комбінацію Вашингтон ніколи не погодиться.

Але рішальне слово в політиці Франції належить її президентові. І тут можуть статися ще різні несподіванки.

Viator

РЕЛІҐІЙНИЙ ЦЕНТР ДЛЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Подобається це большевикам чи ні, непромінальні й трансцедентальні вартості християнської етики й моралі матимуть свій офіційний статус, що більше — своєрідне громадянське право при світовій організації Об'єднаних Націй з її столицею в Ню Йорку. На перехресті найбільше репрезентаційних артерій цього міста-велетня, при Юнайтед Нейшен Плаза і 44-ій вулиці, завершується будова 12-поверхового „святилища" християнської релігії, споруджуваного за патронатом і під егідою ОН. Офіційна його назва Релігійний Центр Об'єднаних Націй.

Офіційне відслонення Релігійного Центру ОН відбудеться 22-го вересня цього року, при збереженні традиційного церемоніялу цієї міжнародної установи, цього новітнього „Ноєвого Ковчега", як дехто іронічно її називає. Збоку ЗДА головним її „хресним батьком" буде державний секретар — Дін Раск.

Від перших початків цього оригінального проєкту представник СССР при ОН поставив був категоричне домагання дати цій інституції офіційну назву „Релігійний Центр Об'єднаних Націй", а не „при Об'єднаних Націях"... Щоб вовк був ситий і коза ціла, цей міжконфесійний осередок світового засягуноситиме назву „Релігійного Центру для Об'єднаних Націй". Дальшим домаганням совєтської сторони було, щоб ця установа не мала безпосереднього, скажімо — органічного зв'язку із внутрішньою структурою ОН.

Релігійний Центр для ОН із своїм власним будинком в Ню Йорку, хоч би з цього територіяльного титулу, матиме значно облегшену форму для своєї діяльности, або, як подав один американський журналіст, матиме під ногами менше колод, як їх мав би в головному будинку ОН. Там свого часу прерізними надземними й підземними махінаціями „могучих цього світу" не дозволено відступити бодай одну залю на міжконфесійні цілі, хоч би й під пропонованою деякими членами ОН назвою „Кімнати медитацій". Увесь цей, назвімо його „ліберально - вільнодумний" баляст автоматично відпаде в цій новій міжнародній і напівофіційній установі християнської думки і дії, під назвою Релігійного Центру для Об'єднаних Націй.

Релігійний Центр матиме своє чітко окреслене завдання, також своє виразне християнське обличчя. Як інформують з офіційних джерел ОН, релігійна робота в цій установі матиме стисло „кооперативний" характер, розуміючи під цим окресленням найбільш гармонійну та ідеальну співпрацю всіх християнських віровизнань — для виховних та релігійних цілей, також для поширення і скріплення праці головного спонзора цього важливого проєкту — ОН. Офіційно признаними аґенціями в цій установі, скажімо — співгосподарями в ній, будуть в першу чергу Світова Рада Церков і інші протестантські й православні центральні аґенції, заінтересовані в програмовій роботі цього Центру.

Окремо влаштована каплиця на першому поверсі буде місцем публічних молінь і торжеств з нагоди спеціяльних оказій, як, наприклад, відкриття Сесій ОН, річниць Генеральної Асамблеї ОН або її складових частин. Фінансову відповідальність за будову й внутрішнє устаткування Релігійного Центру взяла на себе Методистська Церква в ЗДА, яка й запроєктувала основні ідеї цього проєкту: це має бути символ християнської любови, співпраці, гостинности для всіх, місцем християнських молінь за все людство, осередком християнського виховання в аспекті міжнародних зносин. Цілий ряд визначних протестантських багатіїв - добродіїв, а також ряд американських корпорацій, компаній, банків та інших фінансових установ допомогли своїми пожертвами викінчити цей „дім молитви" за краще завтра світу.

Наприкінці кілька слів про технічне влаштування цього будинку. В ньому знаходиться ряд кімнат на зібрання, що зможуть помістити від 20 до 200 осіб. З найвищого поверху відкривається прегарний вид на недалекий будинок ОН. Одна заля призначена пам'яті генерального секретаря Даґа Гаммершілда з його артистичним погруддям. В цьому будинку буде приміщена велика бібліотека з релігійною тематикою в усіх мовах світу. Будуть також окремі бюра релігійної інформації.

Цілий ряд американських високопоставлених осіб — з дипломатичного, політичного, бизнесового й культурного світу — зголосили свою співпрацю в цій установі. Це перші добровольці в сміливих і відповідальних починах Релігійного Центру, здебільша люди на добрій емеритурі, які свою працю, час і серце віддаватимуть безплатно. Окрім цього, скажімо, штабу високої еліти, працюватимуть там десятки платних фахівців та урядовців. Чи і яке число осіб „сірого калібру", тобто допомiжного персоналу — українського роду — знайде там працю або матиме хоч би мінімальні впливи?

М. Ф.

ЖИТТЯ В 2000-му РОЦІ

Важко наперед сказати, як виглядатиме життя в майбутньому. Але, судячи з багатьох експонатів, виставлених недавно на світовій виставці в Сіатлі, що називається Виставкою 21-го віку, можемо сподіватись багатьох змін.

Короткий погляд у майбутнє показав на безколісні автомобілі, що їхатимуть з допомогою електронічних пристроїв по забезпечених від катастраф дорогах. Індустрія буде, звісно, автоматизована. Фарми будуть забезпечені штучним кліматом, потрібним для даного виду посівів, причому різні види рослин, що потребують різного клімату, могтимуть рости поруч, і кожний вид рослини матиме потрібний їй клімат протягом цілого року, що дозволить збирати врожай чотири рази на рік. Харчові продукти здобуватиметься також з фарм на морі.

Модель майбутнього міста 21-го сторіччя відділить пішоходів від автодоріг. В ужитку також будуть автомобілі, які зможуть пересуватися і по землі і в повітрі. Передбачається будівництво машин, які будуть незалежні від земного притягання.

Міста і околиці матимуть багато світла і простору. Будинки майбутнього будуть рухомі, тобто будуть повертатися, щоб мати якнайбільше або якнайменше сонця, залежно від пори року і клімату. Їх також будуть будувати так, щоб легко можна було перевозити з одного місця на інше.

У своїй кухні господиня варитиме їжу на плиті, огріваній сонячною енерґією, і зберігатиме їжу в термо - електричному рефриджирейторі... Прилади до варення, чищення і прасування будуть бездротові. Людиноситимуть одежу і взуття з пластику, „легенького мов пір'ячко". Маленькі телевізориноситимуть на руці так, як тепер носять годинники.

Значно збільшиться уживання навчальних машин по школах, що допоможе учням подвоїти свої успіхи в навчанні. Бібліотеки майбутнього будуть мати електронічні машини, що відразу перекладатимуть книжки з однієї мови на іншу. Короткохвилеві телевізори передаватимуть інформації з віддалених бібліотек.

Хемікалії, добувані з нафти, гратимуть важливу ролю в сільському господарстві, транспорті (наприклад, плястикові дороги), побутових виробах (будинки з плястиковими стінами), мануфактурних виробах, ліках.

Тут мо подаємо короткий і, безперечно, не повний огляд того, як технологія змінить і реорганізує людське життя в році Божому 2 000-му.

Американська Рада

● Західньо - німецький інженер - винахідник та продуцент літаків Віллі Мессершмідт заперечив газетним вісткам, наче б він стояв на службі єгипетського президента Нассера і помагав Єгиптові продукувати власні суперсонічні бомбардувальники.

● У Калькуті в Індії арештовано 88 демонстрантів, які протестували проти щораз вищих цін на харчові продукти. Коло 150 000 мешканців Західньої Бенгалії загрожені голодом. Тамошні політичні провідники заповіли масовий рух цивільного непослуху — за давнім зразком методи боротьби Ганді, тільки цим разом проти рідного індійського уряду.

● В Ню Йорку помер у віці 77 років Джордж Вітні, один із найбільш відомих в міжнародному світі фінансістів-банкерів, колишній голова банку Моргана. Вітні причинився у великій мірі до фінансування під час останньої світової війни британських закупів зброї в Америці. Особисто він належав до найбагатших американців.

Привіт із Вічности

Щороку „на Івана" я посилав йому листа чи картку з привітом і побажаннями „всього добра, а передусім — кріпкого здоров'я..." Але від цих побажань його здоров'я не кріпшало... Гасло, ніділо не з кожним роком, а з кожним днем... Цього року замість привітань з днем ім'янин, прийшлося писати посмертну згадку по Іванові Шкваркові, доброму Другові і Сусідові з княжого колись Звенигороду...

— Що таке смерть? — сказав одного разу Іван Шкварко, сидячи на шпитальній постелі „Нашого Дому" в Криниці над шахівницею і костистою рукою пересуваючи фіґури. — Шах - мат!.. Чиюсь адресу викреслено з адресаря. Чиєсь число телефону вимазано з телефонічної книги... Це все.

Не все, дорогий Сусіде, дозволь на цьому місці заперечити. Легше все ж таки викреслити чиюсь адресу з адресаря, як вимазати з серця та душі пам'ять дорогої людини, доброго друга... Цю пам'ять по Тобі, ми, земляки Твої і сусіди, збережемо повік. Як живий докір стоїть оце перед нами Твоя могила в забутій Богом і людьми австрійській гірській закутині, самітня і сумна, як самітніми були останні години Твого життя, як сумною була Твоя смерть в далекій чужині...

У підніжжі старезної ґотицько - барокової церкви на цвинтарі в Сент Ґеорґен стоїть сирітська могилка Івана Шкварка, не могилка, а купка землі з дощечкою, на якій видруковане ім'я автора „Проклинаю"... Оце Твоя остання пристань, Іване - мандрівнику, по тюремних казематах і шпитально - санаторійних зонах... Там спочив Твій тлінний прах, твоє зламане Бриґідками, злиднями і хворобами тіло...

Але дух Твій, непокорений і незламний до кінця, вільний тепер та свобідний від усіх земних турбот, вітає вже над рідними звенигородськими полями, до яких завжди так рвалося і тужило Твоє змучене чужиною серце. Бувало, в Іванів вечір, вечір дивних чарів та містерій, ех! — як одурманюючо пахли розквітлі липи на Валах - звалищах давнього Звенигороду! Там, під звалищами Замку, лежала наша княжа слава, там, у підземних льохах і таємних катакомбах, під стосами струхлявілих кісток, спочивала дідизна Ростиславичів і Романовичів...

Ти, друже Іване, так часто любив проходжуватись з паличкою в руці по тих Валах, попід ці липи... Ти ж збирався писати велику повість про свій славний город - Звенигород!.. Не знаю, чи стоять і цвітуть ці липи по сьогодні, може управа колгоспу ліквідувала їх на паливо... Не знаю, чи так само пахнуть медом і кмином скошені луги на заставʼю, чи далі цвіте папороть у Пліхівському лісі, чи над трясовинами в ясну ніч ходять і світять блудними вогнями душі пропаці, душі окаянні, загиблі під руїнами Замку...

... По стежках - моріжках, по слідах босих стіп хлоп'ячих, витоптаних в днях золотого дитинства, ступатимеш, друже Іване, шукаючи квіту щастя, якого не знайшов за життя. Не надибаєш сліду цього щастя й по смерті, на рідній землі, крім могил замучених братів і сестер наших, таких же сумних та опущених, як Твоя власна, на чужині...

Коли в літню, зоряну ніч ясним видивом закружляє довкола звенигородського Замку вогняний стовп і припаде, ніби похилиться, додолу, — то це душа письменника - страдника Івана Шкварка вклонятиметься Рідній Землі, передаючи їй привітання з Вічности.

Іван Керницький

Олекса Грищенко

МОЇ ЗУСТРІЧІ Й РОЗМОВИ З ФРАНЦУЗЬКИМИ МИСТЦЯМИ

(VIII)

Влітку 1942 р. ми з дружиною зустріли мадам Ґраноф у Ніцці. „Ці пани, — показала на північ рукою, — не хочуть, щоб я проживала в Парижі". Справді, німці в неї все забрали в ґалерії при набережній Конті. Але зараз по війні інтеліґентна маршанка бундючно повернулася в Париж і виставила в своїй ґалерії ще більші й цінніші резерви картин. Відомо, що вона придбала в сина Кльода Моне всю його останню продукцію славетних ненюфарів — водяних лілей.

Фріз уже кілька років жив і працював у Тульоні, точніше, в його околиці Валет, за три-чотири кілометри від славної морської бази. Доля занесла туди й мене. Випадок грає інколи в житті не абияку ролю. Влітку того року мене заінтриґувала, як маляра, під час купання на Кап Мартен біля Ментони шкаралупа піжака, кольорова і примхлива. Отож, на моїй виставці в Каті Ґраноф молодий мистець Лягіен дав мені пораду поїхати в Тульон працювати: „Там ви знайдете не лише ваших піжаків", — і дав адресу готелю де ля Рад. Готель виходив на набережну Кронштадт. З балконів око милувалось восиним портом з дредновтами, широченною панорамою рейду аж до Саблет і півострова Сан Мандріс та химерних скель на обрії — „Двох братів"[1].

В готелі працювали Марке, Фріз, Манґен. Набережна Кронштадт скоріш скидалась на набережну десь у Царгороді. Матроси з усього світу. Циґани водили ведмедя з бубном у лапах. Плигала й танцювала мавпа з рожевим ротом і задком, а друга в картатій суконці. З великими очима гарні повії. Столики з усяким горіхами та провансальськими ласощами, смаженими на густій олії. З ресторанів іде невимовно смачний запах риб'ячої юшки — буябесу. Багаті купці з Ліону споживають її в тиші, на сонці, яке грається у воді, а солоний бриз тріпоче вітрилами і з елеґантних ведет настирливо закликають на проґулянку на широке море. Чи вдень, чи вночі, на набережній ні одного воза, ніхто не поїде!

На цій набережній зустрічав я часто Фріза. Веселий, у доброму настрої. Приїздив він з Валет за фарбами, а інколи працював на горищі одного дому, яке з четвертого поверху дивилося віконцями на порт і на набережні. З цього горища вийшла не одна марина Фріза. Одна завбільшки два метри, відомий „Тульонський порт". Його закупила при мені з виставки майстра в ґалерії Ґраноф за 100.000 франків багата купчиха, дружина мистця Дюре. Для тих часів ціна вийняткова.

В Тульоні було чимало збирачів-аматорів. До речі, з одним у мене була така пригода: одного ранку, коли я завзято працював над своїми морськими раками, поковика постукала в двері: „Якийсь пан, — він лікар, — хоче з вами побачитись". — „Скажіть йому, будь ласка, що я не хворий", — була моя відповідь. Кілька років пізніше я познайомився з тим лікарем і подивляв у нього прегарних мініятюрних Ренуарів, які він закупив у його сина в Кань. — Другий колекціонер називався Лятіль. Багатий гарбар, він купував різниць шкіри і дубив їх. Цей то гарбар назбирав не менше як три сотні картин Монтічелі. Купував їх за франки. Сповідався мені: „Як не спиться мені, накину хламиду і піду гуляти по хаті. Обходжу кімнати, поведу рукою, мацаю фарби на улюблених картинах марсельського майстра"...

Практичний, інтеліґентний Фріз зробив з дукою виміну. Дав йому 44 своїх олій доброго розміру, всі тульонського періоду, в ясному кольориті, — за одного невеличкого, сіренького Коро. А після смерти заможнього гарбаря його спадкоємці кинули всіх Фрізів на авкціон в Отель Друо в Парижі.

З Фрізом єднало мене замилування до Портуґалії. В Коїмбрі я був у 1924 р., але Фріз працював там ще в 1911-ім. Коїмбра — вийняткове місто, за 80 кілометрів від океану. Так, як існує крайній Схід, так є і крайній Захід. Тут уже африканське підсоння. Навіть улітку випари, тумани. На другий день по приїзді до Коїмбри прокинувся я в 10-ій годині — густий туман покрив, прокобтнув усе місто, за метр нічого не узріти. І так аж до вересня. — „Не турбуйтеся, пане, — заспокоювала власниця дому, — о 1-ій годині побачите сонце, наше сонце". Так, це вийняткова країна. На горах-горбах синьо-зелені ліси коркового дуба. На шпилях серед виноградників по червоній землі, немов фортеці, каплиці з вигинчастими мурами і широкими сходами. А сама архітектура базиліки і палаців у стилі розгонистого, буйного барокко. За часів Васко де Ґамів, сміливих, відчайдушних відкривців земель Нового Світу, Портуґалія була однією з найзаможніших держав Европи. Під щасливим впливом Ван Ейків, Ван дер Ґусів з Фляндрії, Портуґалія дала в 15-16 ст. плеяду майстрів. Їх монументальні образи на дошках з коштовного колоніяльного дерева, завтовшки 5 см. — гордощі лісбонського музею.

Річка Тахо з човнами, портуґальськими ґондолями, котить хвилю якраз під горою, де розташувалась терасами вся студентська столиця. Сади з тропічною фльорою, велетенськими баобабами. Чудові строї міцно збудованих жінок, дівчат. Іде струнко жінка, а на голові в неї високо з червоної міді збан-урна води, плоский широкий кошик з сардинками, або залізе туди цілий хлопчак. А молодиця простує і не здригнеться.

З Портуґалії Фріз привіз низку кольоритних полотен, завжди в його стриманому оригінальному тоні. Цікаві композиції романтичних садків, де серед густої зелені і водограїв їх хвилясту воду оточують мури блакитно-рожевих кахлів, і де мистець поклав нагих жінок, справді, як одаліски. Гаврського моряка кожного року тягнула якась країна з новими обріями моря, порту, з новими почуттями форми і фарби. Десь на початку своєї кар'єри Фріз працював із своїм талановитим земляком Жоржем Браком в Антверпені. Та ще в порті Лярошель, у Бретані, в Одьєрні, і в Гонфлері в Нормандії.

[1] Лягіен відтоді пройшов довгого стежкою, був президентом Інтернаціонального Товариства Мистців. Помер у березні 1962 р.

ЕДВАРД КОЗАК

В історії української журналістики записані імена виконавців різних інших професій, при чому іноколи навіть трудно рішати ,котра з професій була неодному з них миліша і в котрій він проявляв більше хисту. Згадати б тільки для прикладу лікаря, доцента бактеріології в університеті в Одесі та згодом видавця і редактора віденської „Волі", Віктора Пісняческого, — адвокатів д-ра Степана Барана, д-ра Лева Ганкевича, д-ра Осипа Назарука, д-ра Луки Мишуги, д-ра Володимира Охримовича й д-ра Лонгина Цегельського, що з них кожний був в різні періоди свого життя також редактором газет, — адміністратора - правника Олександра Саліковського, знаменитого редактора „Української Трибуни" у Варшаві, економіста - аграрника Валентина Садовського, редактора „Променя" у Києві. І між артистами - малярами були не тільки письменники — почавши від Тараса Шевченка. Письменниками є недавно померлий Василь Масютин і живучий Олександер Грищенко, видатним критиком був Павло Ковжун, поетом, критиком і журналістом є Святослав Гординський, а Едвард Козак займає одно з найвидатніших місць не тільки як маляр специфічного гротескового характеру й карикатурист, але і як сатирик та гуморист-фейлетоніст. Саме про Едварда Козака варта згадати трохи ширше у зв'язку з його малярською виставкою, що буде відкрита 3 серпня ц. р. в пансіоні „Ксеня" у Гантері.

Едвард Козак

Едвард Козак має тепер 61 рік і є вже „дідуньо". Народився в селі Гирне біля Стрия і середню освіту закінчив в Стрию та у Відні. Вже в Україні вступив до Українських Січових Стрільців і перебув з ними визвольну кампанію, яка по нинішній день є одною з головних тематик його малярських творів. Малярство студіював головно в Мистецькій Студії Олекси Новаківського у Львові з якої вийшов м. і., мистець такої міри, як Михайло Мороз, і виніс відтіль особливо знання рисунку. Вже тоді всдавився, як карикатурист, почавши перші свої карикатури поміщувати в 20-их р.р. в „Зизі" у Львові, що його редагував Лев Лепкий. Швидко потім сам став редактором того сатиричного журналу, де містив фейлетони під псевдонімом Авенір Люшня. В 1933 р. став редактором сатиричного журналу „Комар" у видавництві Івана Тиктора, водночас ілюстрував дитячий журнал „Світ дитини" Михайла Таранька й постачав ілюстрації та графічні орнаменти до різних журнальних і книжкових видань. Брав теж активну участь в мистецькій організації АНУМ (Асоціяція Незалежних Українських Мистців), будучи водночас членом Товариства Українських Письменників і Журналістів (ТОПІЖ). Коли з вибухом другої світової війни опинився у Кракові, став там головою мистецької організації „Зарево" та ілюстратором видань „Українського Видвництва". Вернувшись у 1941 р. до Львова став заступником голови зреорганізованої Спілки Образотворчих Мистців. Тому, що голова тієї організації арт.-мал. Іван Іванець був водночас завідуючим музею Оссолінських, Е. Козак був фактичним керівником Спілки. Поруч з організаційною працею не занедбував мистецької: за свій образ „Ярмарок" дістав першу нагороду на тодішньому мистецькому конкурсі. На еміграції в Німеччині був організатором і безперервним головою мистецької спілки УСОМ — Українська Спілка Образотворчого Мистецтва — аж до виїзду до Америки, мавши велику заслугу в уладженні виставок в Мюнхені і Регенбурзі, започаткуванні журналу „Українське Мистецтво" та монографій мистців, при чому першу монографію трьох скульпторів написав С. Гординський. У Німеччині почав теж видавати „Лиса Микиту" і там уперше створив тип Гриця Зозулі. В Америці розмальовував святині, впродовж 10-х років виконує з доручення фірми „Джім Генді" короткі рисункові фільми, призначені для шкіл, видає і редагує „Лиса Микиту" та поміщує свої ілюстрації в численних книжках і журналах. Був теж одним з ілюстраторів „Веселки". За свої виступи в телевізії в Дітройті, як імпровізатор-рисівник, зискав собі популярність серед тамошньої американської дітвори, а за короткометражові рисункові фільми „Музичні історії", „Мітологія" й „Історії з клясичної музики" дістав від американської вчительської організації „Нешенел Авард" (Крайову нагороду). Ілюстрував м. і. „Лиса Микиту" І. Франка й „Буквар" К. Вагилевича. Сьогодні не відомо, чи Едвард Козак більше відомий, як гуморист-сатирик, чи як маляр-карикатурист, при чому тут і там виступає, як ЕКО, підписуючись повним прізвищем тільки на великих полотнах.

Цікаво, що проєктуючи свою виставку в Гантері Е. Козак вибрав туди 40 образів, але виключив із них карикатури й графіку, себто ті дві ділянки, в яких він направду дуже сильний, незрівняний в ідеях та як мистець рисунку. У своїх карикатурах, так щедро розсипуваних в сучасному „Лисі Микиті", він перейняв жанр примітиву, що ним, зрештою, користувався вже в „Рисунках малого Ромця" у згаданих вище передвоєнних сатиричних журналах у Львові.

Зате Е. Козак виступить тепер перед публіку з малюнками-композизіями з тематикою головно галицького села, Гуцульщини та стрілецького побуту. Між отими образами напевне звертатиме увагу „Село" з хатами й коло 50 фігурами — велика композиція темперою. Не трудно передбачити, що численні образи, призначені для тієї виставки, будуть втримані в типовому для мистця жанрі гротески, яка дещо пригадує Миколу Бутовича. Щодо техніки — то це будуть олії, темпери, акварелі й рисунки тушем.

Фахову рецензію зможуть подати знавці щойно після відкриття виставки. Цікаво буде, м. і., пізнати різницю між колишнім і нинішнім Едвардом Козаком. Для широкої публіки ця виставка вартісна, як доказ всебічної активности того мистця, який водночас є тонким обсерватором громадського життя в його добрих і поганих сторінках та талановитим журналістом. Він є незалежним у підході до людей і явищ, хоч не завжди справедливим: іноколи він паде жертвою несовісної або неправильної інформації, але він завжди має на цілі конструктивну критику сатирою і завжди проявляє ту відвагу, за що слід його шанувати.

І. Кедрин.

Вісті з далекого Заходу

Високо на схилах гори віднїс катедра св. Якова, одна з найгарніших катедр на заході збудована пістоліття тому вірними католиками.

Її високі вежі та сходи, що ведуть вас до середини з 9-ої Еви, відразу вражають вас та змушують поглянути на захід вниз й дивитися в далекі обрії морської затоки, де на фоні блакитного дня видніють снігом вкриті вершки американського Олімпіку — відомий Олімпійський парк дощового лісу.

На сходах та широкій площі зібралися українці сьогодні, дівчата та жінки в українських строях. Вони чекають на свого єпископа, що приїхав з Шикаґо.

Українська католицька громада, зорганізована п'ять літ тому енергійними заходами п. Бемка та його друзів, нараховує 30 родин з загальної кількости українців поверх 200 осіб.

Молодий єпископ Ярослав Габро робить першу візитацію своєї обширної епархії, що простяглася на захід від Огайо, Теннесі, Міссісіпі. В ній є 45 тисяч парохіян та 39 священиків, що обслуговують своїх вірних. Епархію засновано в 1961 році.

В середині катедри, що є збудована у формі базиліки, з гарними колонами, за якими сховалися два бічні вівтарі, є у кінці величавий вівтар, освітлений високими вікнами з вітражами. Зліва крісло для Владики, а з правої сторони крісло для місцевого єпископа — Томаса Джіла.

У перших двох рядах лавок розмістилися 16 членів місцевого ордену Рицарів Колюмба. Храм заповнився парохіянами та гостями. На хорах розмістився український хор, що приїхав з Ванкуверу, з Британської Колюмбії в Канаді.

Перед початком Служби Божої о. Роман Чеховський, з Вікторії, Брит. Колюмбії, який обслуговує Сіятл, сказав привітальне слово до Владики, а він відповів: „Я ніколи не був у вашім прекраснім місті, про яке так багато чув від своїх молодих літ, я навіть не був поблизу стейту Вашингтон. Тепер я буду просити вас помолитися також за душу папи Івана XXIII, та за те, щоб розпочатий ним Вселенський Собор продовжувався.

Службу Божу відправлено в старій слов'янській мові, а спів хору було чути у всіх частинах великої катедри, яка має надзвичайно гарну акустику.

Під час головної частини Літургії лицарі Колюмба познімали свої капелюхи та всі разом з частиною парохіян прийняли Святе Причастя. Єпископ Джіл слідкував за Службою Божою в Служебнику в англійській мові.

Владиці Габро співслужили в Літургії о. Чеховський та о. Волтер Паска з Шикаґа.

Після Служби Божої духівництво та присутні пройшли до шкільної залі в окремому будинкові біля катедри, де був улаштований обід для парохіян та гостей, серед яких були й не греко-католики, головно з місцевої православної парафії на чолі з головою п. М. Демком.

Під час обіду Владика Габро виступив зі словом до присутніх та вислухав привіти від громадянства.

Про цей винятковий день для греко - католицької парафії були видруковані нотатки в місцевій пресі та вміщене фото Владики.

Місцева українська православна громада урочисто відсвяткувала Зелені Свята. В приміщенні єпископ. церкви, де відбуваються Богослуження, відправив. Св. Літургію о. І. Гончарів, який приїздить сюди раз на місяць з Портленду, Орегон.

На це свято, яке також є днем Храму св. Тройці — місцевої парафії, приїхали також українці з Портленду, Ванкуверу, Канада та прийшли наші земляки з місцевої греко-католицької парафії.

Після Літургії у просторій залі відбулося прийняття з нагоди парохіяльного свята для своїх парохіян та гостей, серед яких був настоятель єпископальної церкви св. Епифана о. Елмер В. Крісті, завдяки допомозі якого наша громада може мати свої Служби Божі.

У привітнім слові до зібраних голова парафіяльної Ради М. Демко зокрема підкреслив велику доброту о. Крісті, який „прийняв близько до серця потреби нашої громади". О. Крісті у відповіді підкреслив, що його парафія є рада присутності українців, та готова все допомогти в задоволенні релігійних потреб хоч би й іншої церкви та обряду.

П. Демко згадав також присутнім, що 15 червня до Сіятля приїздить український католицький владика з Шикаґо, і що в місцевій католицькій катедрі св. Джеймса відбудеться урочиста архиєрейська Служба Божа та приїде український церковний хор з Ванкуверу. Він просив присутніх відвідати це Богослуження на знак єдности українців на Заході, де наші громади завжди жили близько одна до одної.

У вівторок, 18 червня, відбулося товариське прийняття у гостинній хаті п-ства Демків з нагоди срібного ювілею подружжя п-ства Ю. Шевченка, дружина якого є активна тут як секретарка місцевого гуртка членів УНС, який має 15 членів.

Серед присутніх був молодий наш вчений проф. Р. Струць, який викладає порівняльну літературу в університеті Сен-Лу. Він приїхав сюди на вакації та студії. З постійних гостей на наших сходинах бракувало лише проф. О. Пріцака ,який є в подорожі по Европі.

Проф. Пріцак виїхав зпочатку червня до Гелсинки, де мав прийняти участь у світовім конґресі науковців, а потім має поїхати до Туреччини, де буде працювати біля зложення підручників турецької мови та ін. дослідами з ділянки мовознавства. Він має повернутися до Сіятлу в середині вересня, коли розпочне свої лекції в університеті стейту Вашинґтон, де в травні дістав повний титул професора.

Іван Світ

Шевченківські Роковини в Честері, Па.

Цьогорічні Шевченківські Роковини при церкві Успіння Пречистої Діви Марії в Честер, Па. відзначено 17 березня 1963.

Це була третя неділя Великого Посту - Хрестопоклонна і в церкві відбувалася свята великопосна місія, що закінчилася великопосною відправою, яку відслужило духівництво філядельфійського Деканату на чолі з деканом митр. прот. о. О. Мициком у неділю 17 березня о 5-ій год. вечером і зараз же всіма священиками — протопресвітером о. Іваном Савчуком, митр. прот. о. О. Мициком, прот. о. Віталієм Коваленком, о. Михайлом Кудановичем, о. Ю. Красевичем, прот. о. Олексієм Цариком, о. Нестором Столярчуком та о. П. Коваленко — відслужено соборно панахиду по бл. пам'яті Тарасові Шевченкові. Церква була переповнена вірними, які виконали свій церковний обов'язок св. сповіді та св. причастя і виконали також і свій національний обов'язок, взявши участь у шевченківськім святі, яке відбулося в Українсько-Американськім Домі при 4-ій і Ворд вул., в Честер Па.

Шевченківське Свято приготовили — українська школа при українській парафії Успіння Пречистої Діви Марії в Честері, Па., за допомогою церковного хору та молодечого відділу Української Православної Ліги.

Точно о 6-ій год. вечером заля виповнилася парафіянами та гістьми зі сусідніх парафій на чолі зі священиками, і коли піднеслася завіса, церковний хор відспівав американський гимн в супроводі фортепіяна.

Свято відкрили в англійській мові п. Іван Лостен, заступник голови парафії, а в українській мові студент Іван Бартіш, в імені молоді парафії.

Хор парафії під керівництвом інж. Сергія Шевченка відспівав „Заповіт", укладу Стеценка; „Думи мої" — укладу А. Гнатишина; „Встає хмара А. Гнатишина та „Реве та стогне" — Косенка. Виконання цих пісень було бездоганне.

Деклямації: „Поклін тобі Тарасе" і „На високій дуже кручі" — відчитав учень 2-ої кляси української парафіяльної школи Федір Надзьо, а „Минули літа молодії" — Т. Шевченка продеклямував учень 3-ої кляси української парафіяльної школи Андрій Лоян. — „Мені однаково" — Т. Шевченка англійською мовою продеклямувала п. Славка Єдинак, студентка гай скул з Честер, Па. Панна Женя Турянська, учениця музичної школи з Філядельфії, з чуттям відспівала сольоспіви: „Тече вода" — муз. М. Фоменка та „Садок вишневий" — муз. М. Лисенка. — Фортепіяновий супровід і до сольоспівів і цілому хорові спочивав у руках досвідченої молодої піяністки панни Дорті Яцик, студентка гай скулу, яка також відограла і „Рідна мати моя" — муз. Майбороди.

Змістовний і високовартісний реферат про Шевченка українською мовою відчитала проф. Марченко, учителька української парафіяльної школи, а реферат англійською мовою відчитав п. Іван Михальцевич, голова парафії і учитель гай скулу.

Діти української парафіяльної школи відіграли п'єску із життя Тараса Шевченка „Дядько Тарас". Поодинокі ролі відіграли: Іван Бартіш, Василька Пастушок, Андрій Лоян, Осип Весоловський, Петро і Федір Надзьо, Лариса Юзич, Ліда Пастушок, Донна Веселовська і Петруся Гапій. Діти відіграли п'єску бездоганно і заслужили на признання всіх присутніх на залі.

Заключне слово мав митр. прот. о. О. Мицик, який перестеріг присутніх проти небезпеки червоної навали, яка закоренившись у 90 милях від благословенної землі Вашингтона, простягає свої закривавлені руки і на нас.

Відспіванням українського національного гимну та „Гад блес Америка" свято було закінчене.

Чистий дохід зі вступного по обрахованню всіх видатків переслано в сумі $45.38 на будову пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні. С. Ш.

Свято в честь Т. Шевченка в Рочестері

Заходами місцевого відділу УККА відбулася тут 17-го березня Святочна Шевченківська Академія. Велика заля Американсько - Українського Клюбу була переповнена старшими і молоддю. Свято започатковано американським гимном, який виконала п-на Параня Якимишин.

„Хор „Сурма", під керівництвом інж. Я. Матковського виконав „Заповіт" в обр. Стеценка.

Добре опрацьований реферат виголосив Всч. о. Василь Дзюба, парох Української Православної Церкви в Рочестері.

Приємною несподіванкою був виступ жіночого квартету під кер. проф. Орисі Костинюк, який добре виконав дві пісні, а саме: „Та нема гірш нікому" і „Реве та стогне Дніпр широкий", в обр. М. Лисенка при фортепіяновому супроводі панни Лесі Саламахи.

Добре вив'язалися з деклямаціями панна Дарія Данилишин, член СУМА, яка віддеклямувала вірш „Тополя" та пластун Богдан Приймак, — „Чигирин". Незабутнє враження залишив сольовий виступ п-ні Люби Німців, бувшої співачки - солістки Львівської Опери, яка з чуттям виконала „Зелений гай" Лопатинського та „І золотої, і дорогої" Січинського. Акомпаніював співачці п. І. Вольфоґ.

Хор „Сурма" виконав ще дві пісні при фортепіяновому супроводі панни Наталки Слюзар.

Це симпатичне свято закінчено співом українського гимну.

За добре підготовану академію належиться подяка місцевій Управі Відділу УККА і виконавцям програми. Громадянство, належно оцінило працю і заповнило залю.

Рочестерець

Українці на Славістичній Конференції в Стенфордському університеті, Каліф.

27-го і 28 квітня відбулася в Стенфордському університеті в Каліфорнії Славістична Конференція з участю понад 100 американських і канадійських славістів і совєтознавців.

В програмі з'їзду виступили з доповідями два українці — пробесори канадійських університетів: проф. В. Буйняк з Саскачеванського університету, який доповідав н. т. „Толстой і Дікенс" й проф. Яр Славутич з Албертського університету, який прочитав доповідь про совєтську мовну політику ,зокр. в Україні. Модераторами окремих панелів виступали проф. В. Тимошенко з Стенфордського університету й проф. Б. Боцюрків з Албертського університету. Між коментаторами - дискутантами на конференції виступали теж проф. І. Решетар із Вашингтонського університету й проф. В. Дмитришин з Портленд Стейт коледжу.

До керівних органів Конференції обрані два українці — проф. Іван Решетар, як віце-президент й проф. В. Буйняк, як член управи.

В Ню Бронсвіку вшанували пам'ять Тараса Шевченка

Українська громада в Н'ю Бронсвіку і Бавнд Бруку та їх околиць незабувають спом'янути Батька української нації Тараса Шевченка. Щороку вони віддають поклін великому борцеві за волю України. В цьому році за ініціятивою Місцевого Комітету Пам'ятника Шевченкові і хористів створено об'єднаний хор, до якого ввійшли хористи української католицької і української православної церков. Цей хор під керівництвом інж. Павла Грабовича за короткий час досить добре підготував кілька мелодій на слова Т. Шевченка і 5 травня виступив на академії, що її організував Комітет Пам'ятника Т. Шевченкові в залі української католицької церкви. Перед початком академії виконано американський гимн. Вступне слово виголосив голова Комітету Пам'ятника Т. Шевченкові — інж. Дмитро Демедюк. Промовець з'ясував ролю Шевченка у відродженні української нації і в її боротьбі за волю і незалежність. Після цього хор виконав „Заповіт", а маленька дівчинка Люба Лашенюк продеклямувала вірш — „Я маленька українка".

Наступною точкою академії був реферат на тему „Релігійний світогляд у творах Шевченка ", який виголосив інж. Ярослав Ощудляк. Доповідач, цитуючи уривки окремих поем Шевченка і подаючи характеристику обставин, в яких писались ті поеми, стверджував велику духову силу поета, пройняту щирою любов'ю до Бога і всього Божеського, відкидаючи комуністичну тезу про Шевченка — атеїста.

Після реферату чоловічий хор виконав „Думи мої, думи мої", муз. Воробкевича, а юна пластунка Дарія Геча продеклямувала „Минають дні, минають ночі". Чоловічий хор виконав „Гамалію", — муз. Лисенка. Диригент хору української православної церкви в Бавнд Бруку Леонід Харченко по мистецьки продеклямував „Посланіє". Хор завершив свій виступ співом „Світе тихий", муз. Давидовського і співом українського національного гимну.

Окремі соля в піснях виконували Стефанія Петляк і Ярослав Ощудляк. Після закінчення академії інж. Дмитро Демедюк і пан Петро Добчук видали тим громадянам, що внесли пожертви на будову пам'ятника Шевченкові понад 25 дол., грамоти. Видача їх відбувалась в урочистій атмосфері, під оплески усіх присутніх.

Організаторам академії, всім хористам і декляматорам щире спасибі.

Василь Григоренко.

З наукових конференцій УВАН у ЗДА

Доповідь проф. Івана Бакала: „Сучасний стан підготовки фахівців сільського господарства вищої й середньої кваліфікації в СРСР та в Україні".

На засіданні Правничо-економічної секції Академії 16-го березня 1963 р. під головуванням Івана Замші проф. І. Бакало доповів на повищу тему.

Нав'язуючи до історичного перебігу розвитку вищої й середньої фахової освіти в СРСР та в Україні, доповідач відзначив такі етапи: перший — оробочення високої школи — період 20-х років; другий — підготовка фахових кадрів відповідно до потреб розвитку народного господарства — творення радянської технічної інтелігенції, — період 30 - 50-х років; третій — сучасний стан — розвиток вищої і середньої фахової освіти, зокрема сільськогосподарської у зв'язку з законом про реформу народньої освіти з грудня 1958 р.

Характеристичною ознакою сучасного розвитку високої й середньої фахової освіти є широке запровадження навчання без відриву від виробництва у формі вечірніх та заочних факультетів. Денні факультети стисліше пов'язуються з виробничою практикою і в певні періоди провадять навчання за системою вечірніх та заочних факультетів. Основним завданням у галузі сільськогосподарської освіти є перетворення інститутів і технікумів на вузи - радгоспи. Порядок комплектування високих та середніх фахових шкіл за новим законом про освіту також набуває іншої форми. За законом на навчання спрямовуються передовики виробництва, найбільш підготовані й здібні, що мають стаж практичної роботи не менше двох років після загальноосвітньої школи, кандидатури яких обмірковуються громадськістю підприємств і колгоспів.

Оточення, як зазначив Хрущов, повинно переконатись, що абітурієнт — працьовитий, здібний; має покликання до певної галузі виробництва. Таке становище ставить абітурієнта у певну залежність від господарників, партійних, комсомольських, професійних організацій, під наглядом яких впродовж кількох років він знаходився і вони рішають його долю.

Значення характеристик, спрямовань на навчання до вузів полягає не лише в тому, що в учбових закладах їх розглядають як пашпорт, свідоцтво політичної досконалости, а ще і в тому, що вони надають певних привілеїв: першочергове, позаконкурсне зачислення до вузів при здачі вступних іспитів. Студенти, що дістали відрядження від радгоспу чи колгоспу, дістають також стипендії від своїх господарств, а після закінчення інституту мають повернутися до них на працю, стати до роспорядимости господарства, яке протягом короткого часу виплачувало стипендію.

У законі про зв'язок школи з життям з грудня 1958 року зазначено, що основною формою підготовки фахівців є заочне і вечірнє навчання. З числа зарахованих до сільськогосподарських інститутів 1960 року, зараховано на заочні і вечірні факультети — 54%. Число студентів інститутів і технікумів на денних факультетах з року в рік зменшується, а на вечірніх та заочних зростає. Так, з 1958 року по 1961 рік число студентів на денних факультетах в інститутах зменшилось на 7,5№, а в технікумах на 6%; на вечірніх і заочних — в інститутах збільшилось на 34%, а в технікумах — на 54%. Та хоч зріст числа студентів на вечірніх і заочних факультетах с. г. інститутів і технікумів значно переважає зменшення їх на денних факультетах, але плян підготовки фахівців сільського господарства, як то передбачено семирічним пляном, не виконується. Вечірні й заочні факультети дають високий відсів, що пояснюється перевантаженням студентів працею в колгоспах та радгоспах, відсутністю достатньої кількости підручної літератури та методичних посібників.

В. П. Елютін, міністр вищої й середньої с. г. освіти, 1961 року заявив, що підручники є в продажу не більш як 3 - 6 місяців, в той час як вони мали б бути в продажу 3 -4 роки. В УРСР на допомогу студентам заочникам створено мережу загально-навчальних факультетів з такими відділами: математичним, агробіологічним, економічним та гуманітарним. Агробіологічний відділ включає фахи агрономічного профіля с. г. інститутів. Навчальні пляни перших трьох відділів уніфіковані, а мережа факультетів досить розгалужена, що полегшує обслуговування заочників.

Великою перешкодою в праці заочників є те, що господарники не дотримуються законів, які зобов'язують їх надавати студентам певного роду пільги в процесі навчання та сесій для одержання консультацій чи здачі заліків. Покликаючись на радянські дерела, доповідач відзначив випадки, коли студентів відкликали з сесій та домагались виключення їх зі складу студентів заочників.

Ще на XIII з'їзді ВЛКСМ у квітні 1958 року Хрущов, говорячи про потребу провести реформи народньої освіти в СРСР, відзначив, що практична підготовка фахівців с. г. повинна проводитись в передових великих господарствах — колгоспах, радгоспах з добре обладнаними лябораторіями і забезпечених передовою технікою, що студенти в процесі навчання повинні освоювати всі процеси с. г. виробництва у власних господарствах, а для цього с. г. інститути і технікуми мають бути переведені з великих міст у сільські райони. Та хоч така настанова зроблена більш як п'ять років тому процес перебазування с. г. інститутів на свої ділянки навчально-дослідних полів ще далеко не викінчено. З 94-х сільськогосподарських інститутів 1962 року працювало в радгоспах лише 13, а решта, як висловлюються в міністерстві с. г., працюють на „асфальті". Деякі с. г. інститути, як, наприклад, Новосибірський, силами студентів провадять будівельні роботи, що не може не позначитись на навчальних процесах. Укомплектування нових лябораторій та поповнення старих часто не відповідає вимогам навчальних програм, а складність поєднання виробничого навчання з теоретичною підготовкою на денних факультетах призводить до того, що деякі с. г. інститути двічі на рік змінюють свої навчальні пляни. Студенти випускники с. г. інститутів і технікумів при проходженні практики в колгоспах, радгоспах нерідко використовуються на звичайних ручних роботах, як сезонові робітники.

Серед фахівців сільського господарства помітна велика плинність і то не лише на цілинних землях, а й на старожитних і зокрема на Україні. Якщо випускники, що одержують високу й середню с. г. освіту, без відрива від виробництва в якійсь мірі й зменшать її гостроту, цим проблема кадрів ще не буде розв'язана. На цьому етапі навчання випускники заочних та вечірніх факультетів щодо рівня академічної підготовки ще відстають від підготовки студентів на денних факультетах.

Все це, як зазначив доповідач, вказує на велику трудноці, з якими зустрілось партійне керівництво при реформі сільсько-господарської освіти. З прийняттям закону про зв'язок школи з життям провадяться експерименти в загальносоюзному обсягу.

Після доповіді виникли запитання і відбулась дискусія, в якій взяли участь В. Голубничий, Л. Грицак, І. Гаєвський, І. Замша, Г. Костюк, Н. Король, А. Москаленко, Н. Нововірський, С. Процюк.

І. М.

ДОПОВІДЬ ПРОФ. Б. БОЦЮРКОВА НА З'ЇЗДІ КАНАДІЙСЬКОЇ АСОЦІЯЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ НАУК В КВЕБЕКУ

В рямцях цьогорічного з'їзду Канадійської Асоціяції Політичних Наук, що відбувся 6—8 червня в Лявальському університеті, виступив з доповіддю: „Посталінська відлига й совєтські "державні науки" проф. Б. Боцюрків з Албертського університету. Доповідач проаналізував на тлі т. зв. „десталінізації" та „ліквідації культу особи А. Вишинського" в совєтській правничій науці основні тенденції в ділянці совєтських державних наук, вказуючи зокрема на намагання окремих науковців в цій ділянці визволитись від паралізуючої думку „опіки" партійних „ідеологів", вийти поза вузькі юридичні рямки державної науки та приблизити її до методів і обсягу західніх політичних наук.

ПРИНЦЕССА АННА В ПУБЛІЧНІЙ ШКОЛІ

Королева Великої Британії Єлисавета II вирішила віддати свою доньку 12-літню принцесу Анну до публічної школи Бененден ц Кенті. Почне вона там учитися восени цього року. На фото: принцесса Анна (перша з правого боку) перед своїми відвідинами в Палаті Лордів в супроводі сера Джордж Міллса (посередині).

Вшанували пам'ять Симона Петлюри в Шикаґо

Заходами Союзу Українських Ветеранів — станиця Шикаґо відбулося тут урочисте відзначення пам'яті трагічно вбитого комуністом Шварцбартом сл. пам. Симона Петлюри. Урочиста Академія в 37-му річницю смерти Голови Держави і Головного Отамана Військ УНР відбулася в неділю 19 травня в залі православного собору св. Володимира, де раніше була відслужена о. митр. прот. Ф. Білецьким урочиста Панахида. На тлі гарно прибраного квітами портрету, перев'язаного жалібною стрічкою, відкрив Академію п. М. Желехівський, відспіванням амер. гимну, а голова станиці майор Василь Рудецький відкрив свято; учениця Ірина Шиманів зложила китицю квітів на символичну могилу Отамана, біля якої стояла весь час стійка двох бувших старшин Армії УНР і двох юнаків з місцевого відділу ОДУМ-у.

Головним промовцем був учасник визвол. змагань професор д-р Іван Розгін, у якій говорив про вічність і актуальність ідеї Симона Петлюри, ідеї, що неодмінно приведуть до постання національної відродженої України.

В другій мистецькій частині була вдала декляміція малого учня Віктора Войтихова, що з відчуттям продеклямував вірш М. Холодної присвячений Петлюрі; згодом виступив відомий в Шикаґо з своїх мист. виступів дівочий квінтет ОДУМ-у з репертуаром народних і стрілецьких пісень, а після вдалого мистецького читання уривка з поеми Онуфрієнка про Петлюру Стефанією Ковальчук, хор катедри - собору св. Володимира під керівництвом професора І. Трухлого проспівав дві пісні.

Вдале свято, що його учасниками було 150 осіб, закінчено співом національного гимну (М. С-нн)

Де Ґоль перед важким рішенням у справі атомового зброєння Франції

Париж. — Французька преса, яка легковажно ставилась до конференції ЗДА, Британії і СССР в Москві у справі заборони ядрових детонацій, заповідаючи невдачу тих переговорів і тому вважаючи їх зайвими, почала признавати „гіпотетичну можливість" підписання такого договору між названими державами. Якщо це дійсно сталось би — французький президент Шарль де Ґоль, який вперто змагає до осягнення Францією власної атомової потуги, стане перед дуже важким рішенням: якщо він не приєднається до того договору — загострить і так напружені відносини між Францією та її союзниками ЗДА і Британією, — коли ж приєднається, то грозить йому „втрата обличчя" перед власним оточенням. Тому — за здогадами західніх газет — французький уряд, мабуть, висловить готовість приєднатися до договору про припинення дальших ядрових експериментів, якщо ЗДА виявлять Франції різні тайни атомової продукції і таким чином вможливлять Франції таки осягнути атомову зброю. Трудність тут та, що американський Уряд мусить все ще рахуватись з т. зв. Атомовим актом, який забороняє ділитись атомовими тайнами.

Тарзан, ч. 5072. Новий незнайомий!

Три шукачі пригод увійшли до порту, де панувала гарячкова метушня, бо саме в цей час мав причалювати вантажний корабель.

Який щасливий припадок! — гукнув Саттон. — Ходімо, Поле, та постараймося замовити місце.

Тарзан чекав, і недалечко чекав також якийсь незнайомий, білий мисливець — це був знак долі.